

N:o 3.

Ank. till Riksd. kansli den 27 febr. 1893, kl. 6 e. m.

Betänkande, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition n:o 2 med förslag till ny förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket.

Sedan Riksdagen i skrifvelse af den 14 maj 1891 anhållit, att Kongl. Maj:t, vid framläggande af nådig proposition angående den tullsats å socker, hvartill senast tillsatta tullkomités betänkande antogs gifva anledning, jemväl täcktes taga under ompröfning, huruvida någon ändring i den då utgående hvitbetssockeraccisen såväl i fråga om dess belopp som i afseende å sjelfva beskattningssystemet lämpligen kunde ega rum och derom i sådant fall hos Riksdagen göra framställning, så har nu Kongl. Maj:t uti en till bevillningsutskottet hänvisad proposition n:o 2, under åberopande af bifogadt protokoll öfver finansärenden för den 16 sistlidne december, föreslagit Riksdagen att antaga ett propositionen bilagdt förslag till förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket.

Af ofvanberörda statsrådsprotokoll inhemtas, att Kongl. Maj:t vid föredragning den 6 augusti 1891 af Riksdagens ofvannämnda skrifvelse funnit godt tillsätta en komité med uppdrag, bland annat, att taga under ompröfning, huruvida anledning förefunnes till förändring vare sig af beloppet utaf hvitbetssockertillverkningsafgiften eller af det nu varande systemet för beskattning af nämnda tillverkning, samt att afgifva de förslag, som af en sådan pröfning kunde anses påkallade. Till

åtlydnad af denna befallning hade komitén, som jemlikt nådigt bemyndigande vid fullgörande af sitt uppdrag tillkallat sakkunniga personer inom sockerindustrien, den 7 april nästlidet år afgifvit förslag till, bland annat, förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket.

Detta komiténs förslag, öfver hvilket Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus och Gotlands län afgifvit infortrade underdåniga utlåtanden, har legat till grund för Kongl. Maj:ts förevarande förslag. För de få skiljaktigheter, som förefinnas mellan komiténs och Kongl. Maj:ts förslag, redogöres i det af statsrådet och chefen för finansdepartementet till omförmälda statsrådsprotokoll afgifna, här nedan i betänkandet intagna anförande.

Vid behandlingen af ifrågavarande ärende har utskottet ansett nödigt att för öfverläggning med afseende på art. IV, om ansvar för öfverträdelse af förordningens föreskrifter, sammanträda med lagutskottet; och lärer det sålunda sammansatta utskottet, jemlikt § 47 riksdagsordningen, öfver denna del af förslaget afgifva särskildt utlåtande, hvilket bevillningsutskottet får

1:o) för Riksdagen anmäla.

I det ämne, som genom ofvanomförmälda proposition förelagts Riksdagen till behandling, har statsrådet och chefen för finansdepartementet vid ärendets föredragning i statsrådet ofvanberörda den 16 sistlidne december, efter att hafva lemnat en utförlig redogörelse öfver ej mindre förutvarande och nu gällande lagstiftning om beskattningen rörande den svenska hvitbetssockertillverkningen, än äfven det väsentliga innehållet af ofvannämnda komitéförslag äfvensom de i ämnet hörda myndigheters utlåtanden — till hvilken redogörelse utskottet härmed anhåller få hänvisa — vidare yttrat följande:

»Så länge staten utkräfvit tull af utifrån infördt socker, är den accis, som pålægges det inom landet tillverkade sockret — förutsatt naturligtvis, att denna accis är lägre än tullen — visserligen till formen en beskattning å den inhemska sockertillverkningen, men till sin egentliga innebörd endast en reduktion af det tullskydd, som åtnjutes af nämnda tillverkning. Hvad sjelfva skattesatserna beträffar, åtnjuter

sålunda för närvarande betsockertillverkningen ett skydd af 11,75 öre per kilogram socker, beroende derpå att accisen är satt till hälften af den till 23,5 öre uppgående råsockertullen, hvilket skydd likväl på grund af den för tillverkaren gynsamma utbytesberäkningen faktiskt ökas med omkring 50 procent. Höjes accisen, minskas i motsvarande mån detta skydd. Borttages accisen och sockertullen samtidigt afskaffas, bortfaller skyddet och samtliga betsockerfabriker skulle på industriens nuvarande ståndpunkt otvifvelaktigt gå under. Det är af vigt att behålla i minnet, att frågan om hvitbetssockeravgiftens reglerande icke, mer än till formen, afser hvitbetssockerindustriens beskattande, utan bestämmandet af det skydd, som staten må anse sig kunna medgifva densamma. Ett uttryck sådant som det, att staten icke bör genom beskattning förqväfvä betsockerindustrien, är därför oegentligt. Den tanke, som ligger till grund därför, uttryckes riktigare sålunda, att det skydd, som beredes betsockerindustrien, icke bör sättas lägre, än att sagda industri kan bestå i täflan med sockerimporten från utlandet.

Det skydd, som staten lemnar betsockertillverkningen derigenom, att accisen sättes lägre än tullen, är å ena sidan för staten mycket dyrt genom den nedgång i inkomsten af sockertullen, som deraf vållas, men medför å andra sidan för konsumenterna ingen stegring i sockerpriset, å hvilket, så länge accisen är väsentligt lägre än tullen och en betydande import af utländskt socker ännu eger rum, nämnda accis uppenbarligen icke utöfvar något inflytande. Då staten ansett sockret utgöra ett lämpligt beskattningsföremål och i beloppet af råsockertullen uttryckt måttet af den beskattning, som ansetts böra läggas å sockerkonsumtionen, kommer beloppet af hvitbetssockeraccisen att framgå såsom resultatet af ett afvägande mellan de fördelar, betsockerindustrien bereder landet, och de uppoffringar, statskassan får vidkännas genom det lägre skattebeloppet för det inhemska sockret.

Att uppoffringarne äro betydliga, är förut nämndt. Komitén har beräknat, att statens af denna grund minskade inkomst under tillverkningsåret 1891—92 uppgått till omkring 3,590,515 kronor. Men å andra sidan är, såsom förut blifvit anfördt, otvifvelaktigt, att betsockerindustrien för landet medför så betydande fördelar, att dessas vinnande är värdt icke ringa uppoffringar från det allmännas sida. För dessa uppoffringar måste emellertid uppenbarligen sättas en rimlig gräns. Tvifvel kan på grund af de af komitén lemnade utredningar icke råda derom, att denna gräns redan nu är öfverskriden och, om förhållandena

lemnas orubbade och nya sockerfabriker alltjemt uppstå, i en snar framtid kommer att blifva det i en ännu långt betänkligare grad.

Det kan därför icke råda mer än en mening derom, att åtgärd bör vidtagas till motvägande i någon mån af den nedgång i statens inkomst af sockertullen, som beror af den inhemska betsockerindustriens alltjemnt fortgående utveckling. I hvilken riktning denna åtgärd bör gå, synes ej heller vara tvifvel underkastadt. Komitén synes mig hafva på ett tillfyllestgörande sätt ådagalagdt, att, så länge den svenska betsockerindustrien ännu icke arbetar för export, anledning icke finnes att frångå det nuvarande, efter betornas vikt lämpade beskattningssättet, hvilket visat sig synnerligen egnadt att befordra betsockerindustrien. Äfvenså anser jag, lika med komitén, att, innan fråga uppstår om ytterligare höjning af accisens proportion till råsockertullen, den erforderliga höjningen i beskattningen å den ifrågavarande industrien bör beredas derigenom, att den i lagen antagna utbytesberäkningen bringas till närmare öfverensstämmelse med det utbyte, som verkligen erhålles.

Det lagbestämda utbytet, som för närvarande är 6,25 procent, skulle enligt komiténs förslag höjas den 1 september 1893 till 7,5 procent, den 1 september 1895 till 8,25 procent och den 1 september 1897 till 9 procent.

År 1891, då sex hvitbetssockerfabriker voro i verksamhet under våren och åtta under hösten, afverkades 272,410 ton råa betor. Sedan dess hafva ytterligare två fabriker blifvit färdiga, och man kan därför antaga, att betafverkningen år 1893 skall uppgå till 300,000 ton.

Å denna qvantitet utgör skatten, bestämd till halfva beloppet af råsockertullen och beräknad enligt § 1 i författningsförslaget,

med 6,25 procent beräknadt utbyte.....	kronor	2,202,000
” 7,5 ” ” ”	”	2,643,000
” 8,25 ” ” ”	”	2,907,000
” 9 ” ” ”	”	3,171,000.

Af 300,000 ton betor erhållas efter 9,5 procents utbytesberäkning 28,500 ton socker, för hvilket, om det införts från utlandet, skulle i tull efter 23,5 öre per kilogram hafva erlagts ett belopp af 6,697,500 kronor. Statens minskade inkomst blir sålunda:

vid en utbytesberäkning af 6,25 procent	kronor	4,495,500
” ” ” ” 7,5 ”	”	4,054,500
” ” ” ” 8,25 ”	”	3,790,500
” ” ” ” 9 ”	”	3,526,500.

På grund af förut anförda förhållande, att det utifrån införda sockret, enligt hvad som uppgifves, i allmänhet är af något högre renhetsgrad än det inhemska betsockret, torde dessa siffror likväl måhända böra något nedsättas.

Om ock hänsynen till de redan förefintliga fabrikerna bjuder att icke låta beskattningen ökas i större mån eller hastigare, än komitén föreslagit, kan jag, å andra sidan, med afseende på de betydande uppoffringar, staten äfven med de föreslagna förhöjda utbytesberäkningarna skulle ikläda sig, icke förorda, att afseende fästes vid Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Malmöhus län framställning om öfvergångsperiodens förlängning med två år, så att den normala utbytesberäkningen skulle inträda först år 1899. Visserligen komme den förhöjda beskattningen att verka i någon mån hämmande på betsockerindustriens utveckling, men man bör icke förbise, att, då sagda industris hela tillvaro för närvarande är beroende på den ursprungligen enbart såsom finanstull tillkomna tullen å råsocker, staten bör vara icke blott berättigad, utan äfven förpligtad tillse, att icke till fördel endast för denna industri statens inkomster må i allt för hög grad förminska. I annat fall kan det varda nödigt att anlita nya skattekällor för att täcka den förlust, som uppkommer genom det hvitbetssockerindustrien lemnade skyddet. Äfven med den förhöjda beskattningen finnes ingen fara, att betsockerindustriens bestånd skall äfventyras. Tvärtom kan det, på sätt komitén utvecklat, med säkerhet antagas, att, efter det någon inskränkning i betodlingen inträdt, de fördelar, betodlingen medför för landtbrukaren, snart komma att verka en ytterligare utveckling af betodlingen och uppkomsten af nya fabriker.

Jag förordar därför i underdånighet bifall till komiténs förslag i denna del.

Hvad åter angår den af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande och hushållningssällskapet i Gotlands län gjorda framställning, att den i § 2 mom. 2 af författningsförslaget för ny fabrik, belägen på mer än 40 kilometers afstånd från annan fabrik, stadgade öfvergångstid af sex år, innan den normala utbytesberäkningen skulle inträda, måtte utsträckas med två år, sålunda att sockerutbytet af 100 kilogram betor beräknades under de fyra första tillverkningsåren till 5 och under de fyra följande till 7 kilogram, förefinnas, enligt min mening, mot bifall härtill icke de betänkligheter, som tala mot en utsträckning af den allmänna öfvergångstiden, sådan den af länsstyrelsen i Malmöhus län föreslagits. Vederbörande gotländska myndigheter hafva såsom sin åsigt framhållit, att utan den af dem begärda utsträckningen af öfver-

gångstiden någon betsockerfabrik på Gotland icke skulle komma till stånd, en åsigt, hvilken jemväl vinner stöd af hvad samma myndigheter anfört och i öfrigt är känt om den jemförelsevis ringa grad af utveckling, jordbruket å Gotland hittills uppnått. Att öns jordbruk skulle kraftigt främjas i sin utveckling, derest en eller flere betsockerfabriker derstädes komme att anläggas, kan efter den erfarenhet, som å andra håll vunnits om betodlingens förmåga att höja jordbruket, icke betvivlas, och häri ligger ett talande skäl för medgifvande af den skattelindring, utan hvilken betsockerindustrien sannolikt icke kan vinna insteg. Någon mera afsevärd förlust för staten torde icke vara att befara, då väl näppeligen på den ståndpunkt, hvarpå det gotländska jordbruket ännu befinner sig, sockertillverkningen vid en å Gotland nyanlagd betsockerfabrik under de första åren kan varda synnerligen betydande.

Det kan visserligen anmärkas, att den föreslagna utsträckningen af öfvergångstiden skulle tillgodokomma ej blott Gotland, utan äfven andra landsdelar, der nya fabriker komme att anläggas på mer än 40 kilometers afstånd från förut befintliga. Då emellertid enligt ordalydelsen af § 2 mom. 2 i författningsförslaget den lägre utbytesberäkningen endast skulle få åtnjutas, der Eders Kongl. Maj:t så pröfvade skäligen, kommer på pröfning af de i hvarje särskildt fall föreliggande omständigheterna att bero, huruvida tillräckliga skäl förefinnas för medgifvande af skattelindringen, vid hvilket förhållande de betänkligheter, som eljest kunde förefinnas mot ett allmänt medgifvande af denna lindring, torde bortfalla.

Jag tvekar därför icke att förorda, att § 2 mom. 2 i författningsförslaget må ändras i öfverensstämmelse med hvad länsstyrelsen och hushållningssällskapet i Gotlands län föreslagit. Då skatten för ny fabrik sålunda komme att under de fyra första åren utgå efter ett beräknadt utbyte af 5 kilogram med 11,75 öres skatt per kilogram, eller med 5 kronor 87 öre per ton betor, blefve skattebeloppet det samma, som erlades under tiden från och med den 1 september 1879 till den 1 september 1891, under hvilken tid skatten, vid ett beräknadt utbyte af 6,25 kilogram, utgick med 9,4 öre per kilogram.

Vid de i författningsförslaget innefattade bestämmelser har jag, några smärre redaktionsändringar oafsedt, i öfrigt endast i ett afseeude någon erinran att göra.

I § 16 af nämnda förslag stadgas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med bestämmelserna i § 17 af nu gällande förordning, att å sön- eller helgdag mellan klockan sex om morgonen och klockan sex om aftonen uppvägning af betor eller deras afverkning å rif- eller skär-

maskiner icke må ega rum; hvarefter tillägges den nya bestämmelse, att, om uppvägningen af betor för den tid, tillståndsbeviset gäller, kan fullständigt afslutas på sådan dag före klockan sex om aftonen, uppvägningen till dess må fortgå. Med den sålunda föreslagna rättigheten för tillverkaren att arbeta på sön- eller helgdag, i den händelse att betafverkningen för kampanjen dermed skulle kunna afslutas, afses, enligt hvad komiterade i motiven anföra, att bespara honom kostnaden och besväret att först på söndagsmorgonen afbryta arbetet och så tolf timmar derefter åter sätta fabriken i gång för en afverkning, som kunde hafva varit afslutad på ett par timmar, om afbrottet ej behöft göras. Som detta fall ej kunde inträffa mera än en gång i kampanjen för hvarje fabrik, funnes, enligt komiterades mening, ingen fara för missbruk, hvilket deremot skulle kunna fruktas, om, såsom det blifvit ifrågasatt, dylik rättighet skulle medgifvas äfven för andra fall.

Utän att förneka, att någon olägenhet kan vållas tillverkaren genom nödvändigheten att för infallande sön- eller helgdag nödgas afbryta en i det närmaste slutad afverkning, synes mig likväl denna olägenhet icke vara af den vigt eller den allmännare betydelse, att för detta fall undantag bör medgifvas från det i allmän lag, 7 kap. 3 § strafflagen, innefattade förbud för söndagsarbete, och jag hemställer därför, att § 16 må erhålla hufvudsakligen enahanda lydelse med § 17 i nu gällande förordning, äfvensom att i stället för den hithörande straffbestämmelsen i § 25 af författningsförslaget må upptagas den motsvarande i § 27 af gällande förordning.

Förut är anfördt, att betafverkningen redan år 1893 kan antagas komma att uppgå till 300,000 ton. Under förutsättning att den till 7,5 procent förhöjda utbytesberäkningen träder i kraft hösten samma år, skulle, enligt hvad chefen för finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå i memorial af den 12 innevarande månad anför, derest vårafverkningen beräknas till omkring 100,000 ton och höstafverkningen till omkring 200,000 ton, hvitbetssockertillverkningsskatten för samma år komma att uppgå till omkring 2,500,000 kronor eller 700,000 kronor mer än det belopp, hvartill berörda afgift i riksstaten för året beräknats. Den föreslagna skatteförhöjningen torde, enligt hvad byråchefen vidare anför, icke komma att medföra någon så afsevärd nedgång i betafverkningen, att denna icke skulle fortfarande uppnå förut omförmälda, jämförelsevis lågt beräknade belopp af 30,000 ton per fabrik, hvilken afverkning de äldre fabrikerne redan betydligt öfverskridit. Deremot är det sannolikt, att skatteförhöjningen kommer att i någon mån fördröja uppkomsten af nya fabriker. Man torde sålunda kunna

antaga, att betafverknigen år 1894 kommer att uppgå till enahanda qvantitet, som beräknats för år 1893, och skulle sålunda hvitbetssockertillverkningsafgiften år 1894 inbringa 2,600,000 kronor, hvilket belopp med 800,000 kronor öfverstiger samma afgifts i riksstaten för år 1893 upptagna belopp.»

Af den i ämnet åstadkomna utredning anser utskottet — lika med komitén och Kongl. Maj:t — nödvändigheten af åtgärders vidtagande för att i någon mån motverka den, till följd af den inhemska hvitbetssockertillverkningens fortgående utveckling, alltjemt tilltagande, till betydliga belopp uppgående minskningen i statens inkomst af sockertullen vara till fullo ådagalagd.

Vid pröfning af föreliggande förslag har utskottet främst att taga i öfvervägande, huruvida icke det i Sverige nu gällande systemet för beskattningen af hvitbetssockertillverkningen, hvilket, som bekant, är en råämnesbeskattning, grundad på betornas vikt, bör utbytas mot en annan beskattningsform. Af den utredning komitén lemnat angående fördelarne och olägenheterna af de olika sätten för beskattningen af ifrågavarande handtering — till hvilken utredning, som återfinnes å sidorna 36—39 i komiténs betänkande, utskottet anhåller få hänvisa — synes utskottet tydligen framgå, att den förändring, som härutinnan skulle kunna ifrågasättas, vore en öfvergång till det beskattningssystem, som af de flesta länder, der hvitbetssockertillverkningen nått någon högre grad af utveckling, i senare tider omfattats, nemligen *produktbeskattning*. Detta sistnämnda beskattningssystem synes, såsom jemväl komitén framhållit, vara det teoretiskt rigtiga, i det att skatten enligt detsamma, i motsats till hvad enligt det hos oss nu antagna sättet för skattens beräkning är förhållandet, direkt träffar den *färdiga varan* och således drabbar alla tillverkare likformigt. En råämnesbeskattning, sådan som den hos oss gällande medför deremot — vid det förhållande att skatten beräknas efter ett för viss qvantitet betor antaget, i lag fastslaget utbyte af råsocker, hvilket utbyte, såsom känt är, högst väsentligt vexlar med betornas på klimatiska och andra förhållanden beroende olika sockerhalt — en motsvarande ojemnhet i beskattningen. På de grunder komitén anfört anser dock utskottet, att skäl icke förefinnes att för närvarande införa produktsbeskattningssystemet i vårt land, och anhåller utskottet, att härvid få hänvisa till hvad komitén å sid. 62—63 i sitt betänkande härutinnan yttrat.

Utskottet är således ense med komitén och Kongl. Maj:t derom, att någon förändring uti nu rådande system för beskattningen af ifrågavarande tillverkning icke bör för närvarande ifrågakomma. Dock kan utskottet icke underlåta att i detta sammanhang påpeka önskvärdheten deraf, att Kongl. Maj:t vid utfärdandet af blifvande ordningsstadga för hvitbetssockerfabrikerna i riket måtte taga i öfvervägande, huruvida icke deri borde inflyta så affattade föreskrifter angående sättet för hädanefter uppstående hvitbetssockerfabrikers inrättande, att de anordningar, som i eller vid desamma komma att vidtagas, icke måtte lägga hinder i vägen för en öfvergång till produktbeskattning, derest en sådan öfvergång framdeles skulle befinnas lämplig.

Hvad derefter beträffar det af Kongl. Maj:t föreslagna sättet att — med bibehållande af nu gällande beskattningssystem — i högre grad än hittills tillvarataga statens finansiella intresse vid ordnandet af ifrågavarande beskattning, finner utskottet de af Kongl. Maj:t i sådant syfte föreslagna åtgärder i bufvudsak rigtiga och ändamålsenliga. Den föreslagna höjningen af den antagna utbytesprocenten från nuvarande 6,25 till 9 procent synes, i betraktande af den ståndpunkt hvitbetssockertillverkningen i vårt land nu uppnått, lämpligen afvägd. På samma gång statens skatteintresse, i den mån detta för närvarande är med ifrågavarande industris uppehållande och fortgående utveckling inom landet förenligt, derigenom synes hafva blifvit behörigen tillgodosedt, har nemligen ock genom de beträffande tiden för den föreslagna författningens trädande i kraft föreslagna bestämmelser, enligt hvilken nyssnämnda höjning komme att ske succesivt och först efter en tidrymd af fyra tillverkningsår fullständigt inträda, industriens förmåga att bära den ökade beskattningen, enligt utskottets åsigt, i tillräcklig mån beaktats.

Utskottet vill dertför tillstyrka antagandet af förslaget i dessa delar.

För att underlätta anläggandet af nya fabriker för hvitbetssockertillverkning och derigenom bereda äfven andra delar af landet än dem, der sådan tillverkning redan uppstått, tillfälle att komma i åtnjutande af de fördelar, denna industri särskildt för jordbruket visat sig medföra, har Kongl. Maj:t genom de i författningsförslagets 2 § 2 mom. införda bestämmelser föreslagit, att fabrik för ifrågavarande tillverkning, som hädanefter kommer att anläggas, må under de första åtta åren af sin verksamhet åtnjuta en på Kongl. Maj:ts pröfning beträffande hvarje särskild fabrik beroende lindring i beskattningen, bestående deri, att utbytet af 100 kilogram betor vid fabriken, om den ligger på mer än 40 kilometers afstånd från annan, i gång varande hvitbetssocker-

fabrik, må under de fyra första tillverkningsåren beräknas till 5 och under de derpå följande fyra tillverkningsåren till 7 kilogram råsocker, men eljest under de första åtta åren det högsta utbyte, som skall beräknas vid någon inom nämnda afstånd från den nya fabriken belägen äldre fabrik.

Antagandet af ett sådant stadgande, som det sist omförmälda, skulle innebära återupplifvandet inom vår näringslagstiftning af grundsatser, som af densamma längesedan öfvergifvits. Att på det sätt, den föreslagna bestämmelsen angifver, genom konstlade medel söka uppmamma en industri å orter, som måhända icke ega de naturliga betingelserna för dess fortfarande bestånd, synes utskottet icke vara förenligt med sunda lagstiftningsprinciper. Den lockelse till kapitalplacering, som den föreslagna skattelindringen skulle medföra, synes nemligen utskottet synnerligen betänklig. Jemte det att staten utan nytta fått vidkännas en måhända ingalunda obetydlig skatteuppoffring, derest en sålunda framlockad industri sedermera visade sig icke kunna bära den högre beskattningen utan ginge under, skulle uppenbarligen i sådant fall jemväl högst menliga följder för de i en sådan anläggning intresserade enskilde inträda. Dessa utskottets betänkligheter mot det föreslagna stadgandet häfvas ingalunda derigenom, att Kongl. Maj:t för hvarje fall skulle ega att pröfva, huruvida en nyanlagd fabrik finge komma i åtnjutande af den tilltänkta skattelindringen. Att lägga ansvaret för en sådan pröfning, hvilken tvifvelsutan mången gång skulle erbjuda synnerligen stora svårigheter och i sjelfva verket icke innebär annat än en undantagslagstiftning för vissa orter, lagd i Kongl. Maj:ts hand, synes utskottet icke vara välbetänkt. Enligt utskottets mening är den höjning i skatten, som nu föreslagits, icke större än att en sådan industri som den ifrågavarande å orter, der de naturliga förutsättningarna för densammas uppblomstring verkligen i afsevärd grad förefinnas, må kunna utan det särskilda skydd, nu omtalade moment innebära, uppkomma och utvecklas. Utskottet anser sig därför icke kunna förorda bifall till nu ifrågavarande stadgande.

Derest andra paragrafens andra moment ur författningen utgår, kräfvades emellertid en mindre redaktionsförändring af paragrafens första moment, till hvilken förändring utskottet här nedan vill framställa förslag. Äfven bör i sådant fall orden »mom. 1» utgå ur de i förslaget förekommande bestämmelser om tiden för författningens trädande i kraft.

Vid jemförelse mellan Kongl. Maj:ts förevarande förslag och nu gällande författningar i ämnet har förslaget befunnits innehålla, förutom ofvanberörda nya bestämmelser, dels några formella ändringar, tillkomna

hufvudsakligen i afsigt att i tillämpliga delar bringa hithörande stadganden i öfverensstämmelse med gällande författningar angående bränvinstillverkningen, dels ock vissa smärre förändringar i sak. Motiv för dessa förändringar, med afseende å hvilka utskottet icke har något att erinra, återfinnas å sidorna 70—74 i komiténs betänkande; och får utskottet härtill hänvisa.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får utskottet hemställa,

2:o) att Riksdagen, med förklarande, att Kongl. Maj:ts proposition i de delar, utskottet förehaft till behandling, icke kunnat oförändrad bifallas, måtte antaga följande

Förslag

till

Förordning om beskattning af hvitbetssocker- tillverkningen i riket.

Art. I. Om skattens beräkning och erläggande.

§ 1.

För all tillverkning af hvitbetssocker inom riket skall erläggas tillverkningsskatt i förhållande till det utbyte i råsocker, som de för tillverkningen använda hvitbetor enligt den i § 2 bestämda grund antagas hafva lemnat; och skall denna skatt utgöra hälften af gällande tullsats för utländskt råsocker af mörkare färg än n:o 18 af den i världshandeln antagna holländska standard.

Vid beräkningen iakttages, att, sedan skatten för en ton betor uträknats, bråkdelen af öre utelemnas, hvarefter skatten påföres för vigten af de uppvägdade betorna.

§ 2.

(Kongl. Maj:ts förslag.)

1. Med det i mom. 2 omnämnda undantag beräknas det enligt § 1 beskattningspliktiga råsockret efter de för tillverkningen använda betornas vikt sålunda, att etthundra kilogram råa (ej torkade) hvitbetor antagas lemna ett utbyte af nio kilogram socker.

2. Anlägges ny fabrik, må, der Kongl. Maj:t så pröfvar skäligt, utbytet af etthundra kilogram råa (ej torkade) betor vid fabriken beräknas utgöra, om den ligger på mer än fyrtio kilometers afstånd från annan i gång varande hvitbetssockerfabrik, under de fyra första tillverkningsåren fem och under de derpå följande fyra tillverkningsåren sju kilogram råsocker, men eljest under de första åtta åren det högsta utbyte, som skall beräknas vid någon inom nämnda afstånd från den nya fabriken belägen äldre fabrik.

(Utskottets förslag.)

Det enligt § 1 beskattningspliktiga råsockret beräknas efter de för tillverkningen använda betornas vikt sålunda, att etthundra kilogram råa (ej torkade) hvitbetor antagas lemna ett utbyte af nio kilogram socker.

§ 3.

Tillverkningsår räknas från och med den 1 september till och med den 31 augusti nästföljande år.

Med tillverkningsdygn förstås tiden från klockan sex förmiddagen ena söckendagen till samma tid nästföljande söckendag.

§ 4.

Tillverkningskatten för de under en kalendermånad till afverkning uppvägda hvitbetorna skall före utgången af nästföljande månad inbetalas till landt-ränteriet i det län, der fabriken är belägen. Betalas ej skatten å föreskrifven tid, återkallas det jemlikt § 10 mom. 3 för tillverkningens företagande meddelade tillståndsbevis och utmätes skatten.

§ 5.

Afskrifning eller återbetalning af tillverknings-skatt eger ej rum i anledning deraf, att de uppvägda hvitbetorna eller deraf framställda fabrikater blifvit skadade eller förstörda.

Art. II. Om anmälan till hvitbetssockertillverkning.

§ 6.

Minst fjorton dagar, innan fabrik för tillverkning af hvitbetssocker första gången sättes i gång, skall tillverkaren till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i två exemplar inlemna dels skriftlig anmälan om sin afsigt att använda fabriken för tillverkning af hvitbetssocker (*fabriksanmälan*), innefattande jemväl en enligt de i den ordningsstadga, Kongl. Maj:t vill fastställa för hvitbetssockerfabrikerna i riket, meddelade särskilda föreskrifter affattad beskrifning å densamma, dels ock planritning öfver samtliga fabrikslokalerna med tydligt angifvande af hvars och ens ändamål.

§ 7.

Då fabriksanmälan skett, låte Kongl. Maj:ts befallningshafvande öfverlemna handlingarne i ärendet till öfverkontrollör, som har att vid besigtning tillse, att anordningarne vid fabriken icke strida mot gällande föreskrifter, att de af tillverkaren lemnade uppgifterna äro riktiga samt att kärl och fasta apparater äro försedda med ordningsnummer och de förra jemväl med uppgift om rymden. Uppmätning af pannor och andra

fasta kärl företages likväl endast, när särskilda omständigheter dertill föranleda, och vare i sådant fall tillverkaren pliktig att ställa nödigt antal arbetare samt erforderliga målkärl till besigtningssmannens förfogande.

På kallelse af besigtningssmannen skall tillverkaren sjelf eller genom ombud närvara vid besigtningen vid äfventyr att densamma inställes och ny sådan endast medgifves på tillverkarens bekostnad. Öfver förrättningen skall föras protokoll i två exemplar, som undertecknas ej mindre af tillverkaren eller hans ombud än äfven af besigtningssmannen, hvilken senare till Kongl. Maj:ts befallningshafvande insänder det ena exemplaret och till tillverkaren eller hans ombud öfverlemnar det andra.

Sedan tillverkaren, om så erfordras, lemnats tillfälle att vid ny besigtning styrka, att de föreskrifter, besigtningssmannen meddelat, blifvit iakttagna, meddele Kongl. Maj:ts befallningshafvande beslut, huruvida anordningarne godkännas. Godkännas desamma, tecknas beslutet derom å planritningen, hvarefter ett exemplar af planritningen och anmälan jemte besigtningssprotokoll öfverlemnas till öfverkontrollören, som insänder handlingarne till kongl. finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå, och ett exemplar af ritningen och anmälan återlemnas till tillverkaren, som är skyldig att, när så påfordras, hålla desamma tillgängliga för kontrolltjenstemännen.

§ 8.

Byggnader, lägenheter, fasta apparater och fasta kärl, som icke blifvit upptagna i fabriksanmälan eller som godkänts, men sedermera ändrats, må icke vid tillverkning af hvitbetssocker användas utan att hafva blifvit af Kongl. Maj:ts befallningshafvande godkända.

§ 9.

När i anseende till vidtagna förändringar inom

fabrik äldre ritning icke vidare anses användbar, ege Kongl. Maj:ts befallningshafvande förelägga tillverkaren att anskaffa ny ritning och beskrifning, med hvilka förfäres enligt § 7.

§ 10.

1. Då fabrik skall sättas i gång, åligger tillverkaren att minst tio dagar förr, än betafverkningen företages, till Kongl. Maj:ts befallningshafvande ingifva skriftlig *driftsanmälan* med uppgift om

- a) dagen, då han ämnar börja afverkningen,
- b) den vigt betor, han beräknar i medeltal skola komma att afverkas för hvarje tillverkningsdygn under den tid, för hvilken driftsanmälan gäller.
- c) huruvida afverkningen skall fortgå dag och natt eller endast om dagen, samt
- d) det ombud, som i hans frånvaro skall företräda honom inför kontrolltjenstemännen.

2. Samtidigt med denna anmälan skall tillverkaren hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande ställa säkerhet för så stort skattebelopp, som svarar mot den uppgifna medelafverkningen under sextio tillverkningsdygn.

3. Varder nyssnämnda säkerhet af Kongl. Maj:ts befallningshafvande godkänd och finnes ej heller annat hinder för handteringens utöfvande, meddele Kongl. Maj:ts befallningshafvande tillståndsbevis för tillverkningens företagande.

4. Vill tillverkare, sedan driftsanmälan skett, frångå lemnad uppgift, vare han pligtig sådant ofördröjligen anmäla hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande.

5. Har under tjugu på hvarandra följande tillverkningsdygn i medeltal för hvarje dygn afverkats mer än en femtedel utöfver hvad i driftsanmälan uppgifvits, skall tillverkaren ofördröjligen ställa säkerhet för det mot den ökade afverkningen svarande skattebeloppet, vid äfventyr att tillståndsbeviset eljest återkallas.

6. Driftsanmälan äfvensom anmälan enligt mom. 4 skall tillverkaren ingifva i två exemplar, af hvilka ett qvarstannar hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som öfverlemnar det andra till vederbörande öfverkontrollör, för att af honom tillställas de vid fabriken anstälde kontrollörerne.

7. Till kontroll- och justeringsbyrån skall Kongl. Maj:ts befallningshafvande första helgfria dag i hvarje vecka insända uppgift å de tillståndsbevis, som under föregående vecka utfärdats.

§ 11.

Har fabrik genom olyckshändelse så väsentligt skadats, att tillverkningen måste upphöra, eller vill tillverkaren af annan anledning avsluta afverkningen, skall han skriftligen anmäla sådant för öfverkontrollören, i senare fallet minst tre dagar förr, än uppvägning af betor sist skall ega rum; och åligger öfverkontrollören att härom lemna tillverkaren bevis samt ofördröjligen underrätta Kongl. Maj:ts befallningshafvande. När sådan anmälan skett, må tillverkning ej utan nytt tillståndsbevis ega rum efter den tid, då enligt anmälan uppvägningen skolat avslutas.

§ 12.

Om uppvägning af hvitbetor ej företages inom fem helgfria dygn efter den i driftsanmälan uppgifna tiden eller afbrytes utan sådan anmälan, som i § 11 omförmäles, och ej ånyo företages inom tio dagar, den oräknad, hvarunder afbrottet skedde, åligger tillverkare att för hela den tid, hvarunder afverkning sålunda icke egt rum, till Kongl. Maj:ts befallningshafvande inbetala det kontrollörerne vid fabriken tillkommande arvode, hvilket Kongl. Maj:ts befallningshafvande eljest låter hos honom utmäta.

Art. III. Om kontrollen vid hvitbetssockerfabrikerna.

§ 13.

Öfverinseendet öfver kontrollen vid hvitbetssockertillverkingen i riket utöfvas af chefen för finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå.

§ 14.

1. Enligt de närmare föreskrifter, som innehållas i ordningsstadgan, utöfvas kontrollen vid hvitbetssockerfabrikerna af kontrollörer under tillsyn af öfverkontrollörer.

2. Öfverkontrollörer förordnas af Kongl. Maj:t, som bestämmer den dem tillkommande ersättning.

3. Kontrollörer utses af Kongl. Maj:ts befallningshafvande efter förslag af vederbörande öfverkontrollör. I fabrik, der afverkning af betor eger rum oafbrutet natt och dag, skola kontrollörerna till antalet vara fyra, men, der afverkningen försiggår endast om dagen, två; egande dock Kongl. Maj:ts befallningshafvande förordna ett större antal kontrollörer, der särskilda omständigheter dertill föranleda.

4. Kontrollör erhåller af staten dagarfvode under tjänstgöringstiden med sex kronor samt dessutom, om resa förekommer, reseersättning med tio kronor för hvarje gång han inträder i tjänstgöring eller från en till annan fabrik förflyttas.

5. Tillverkaren vare skyldig att, så länge kontrollörerna böra uppehålla sig vid fabriken, åt hvar och en af dem i fabriken närhet kostnadsfritt upplåta ett eldadt, städadt samt med nödiga möbler och sängkläder försedt boningsrum, dock i intet fall flera än fyra rum, samt att åt den eller dem bland kontrollörerna, som sådant önska, anskaffa lämplig kost mot en ersättning af en krona om dagen för hvarje person.

§ 15.

De råa betorna skola af kontrollörerne uppvägas omedelbart innan de bringas i rif- eller skärmaskinerna samt i den mån afverkningen fortgår; ankommande det dock på Kongl. Maj:t att, der i fabrik, som varit i verksamhet, innan denna förordning träder i kraft, lokala hinder härför möta, i hvarje särskildt fall pröfva och bestämma, huru med iakttagande af nödig kontroll må vid uppvägningen förfaras.

§ 16.

Å sön- eller helgdag mellan klockan sex om morgonen och klockan sex om aftonen må uppvägning af betor eller deras afverkning å rif- eller skärmaskiner icke ega rum.

§ 17.

För betornas uppvägning vare tillverkare skyldig att anskaffa och underhålla våg äfvensom nödiga vigter.

Tillverkaren åligger jemväl att i fabriken till kontrollpersonalens förfogande ställa ett behörigen uppvärmdt och upplyst kontrollrum, så beläget, att vakthafvande kontrollören derifrån kan ej mindre sköta vågen äu äfven öfvervaka betornas inmatning i rif- och skärmaskinerna.

Allt arbetsbiträde, som erfordras för betornas framskaffande till och bortförande från vågen, lemnas af tillverkaren.

§ 18.

Tillverkare åligger att öfver tillverkningens gång föra sådan bok, att derur med lätthet kan inhemtas, huru mycket af särskilda sockerfabrikater vunnits efter de vid fabriken afverkade betorna, äfvensom i öfrigt sådana upplysningar erhållas, som för upp-

rättande af en tillförlitlig statistik öfver hvitbetssockerindustrien erfordras; och vare tillverkare skyldig att i afseende å bokens anordning och förande ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som chefen för kontroll- och justeringsbyrån meddelar. Nämnda bok skall, när helst så påfordras, hållas tillgänglig för den öfverkontrollör, under hvilkens inseende fabriken är stäld.

§ 19.

Tillverkaren ställe sig till efterrättelse hvad ordningsstadgan innehåller om hans åligganden samt de föreskrifter, chefen för kontroll- och justeringsbyrån eller vederbörande kontrolltjensteman i enlighet med denna förordning eller ordningsstadgan meddelar.

Art. V. Allmänna bestämmelser.

§ 35.

Med tillverkare förstås i denna författning den person, hvilken i egenskap af egare, innehafvare, disponent eller verkställande direktör har högsta inseedet öfver fabriks skötsel och för hvilken derföre det i § 10 mom. 3 omförmälda tillståndsbrevs skall utfärdas.

§ 36.

Denna författning skall icke ega tillämpning å sådan tillverkning af sirap, som kan ega rum allenast för eget husbehof med användande af hvitbetor, dem tillverkaren sjelf odlat.

(Kongl. Maj:ts förslag.)

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1893; dock att det i 2 § mom. 1 omförmälda utbyte skall beräknas

intill den 1 september 1895 till 7,5 kilogram och intill den 1 september 1897 till 8,25 kilogram, allt för etthundra kilogram råa (ej torkade) hvitbetor.

(Utskottets förslag.)

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1893; dock att det i § 2 omförmälda utbyte skall beräknas

intill den 1 september 1895 till 7,5 kilogram och intill den 1 september 1897 till 8,25 kilogram, allt för etthundra kilogram råa (ej torkade) hvitbetor.

Stockholm den 24 februari 1893.

På utskottets vägnar:

F. BARNEKOW.

Reservationer:

af herrar friherre *Barnekow*, *Fock*, *Almström*, grefve *Klingspor*, *Stephens* och *Philipson*: »Utskottet har icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till den af Kongl. Maj:t i författningsförslaget 2 § 2 mom. föreslagna skattelindring för hvitbetssockerfabrik, som hädanefter kommer att anläggas.

Af komiténs i förevarande hänseende förebragta utredning framgår, att det, i följd af den höga kultur hos jorden, som åstadkommandet af sockerrika hvitbetor oundgängligen kräfver, icke kan förväntas, att hvitbetssockerfabriker, hvilka anläggas å orter, der odling af hvitbetor hittills ej egt rum, skola åtminstone under den första tiden kunna erhålla samma utbyte af råsocker som fabriker, belägna å orter, der sådan odling redan längre tid pågått. Då dessa senare fabriker icke

ansetts kunna bära högre beskattning än som med afseende å dem nu föreslagits, blir således, derest alls ingen skattelindring medgifves nyanlagda fabriker, följdén sannolikt den, att ifrågavarande tillverkning kommer att monopoliseras för en viss del af landet, der densamma redan hunnit fatta fotfäste, nemligen Skåne och särskildt Malmöhus län. Vid sådant förhållande och då det kan anses utrönt, att äfven andra delar af landet väl lämpa sig för betodling, anse vi, i likhet med komitéén, billigheten fordra, att nyanlagda fabriker, åtminstone under den första tiden, få skatta efter beräkning af ett lägre utbyte än äldre fabriker.

Att förvägra nyanlagda fabriker all skattelindring och derigenom sannolikt utestänga de landsdelar, der betodling och hvitbetssocker-tillverkning, under förutsättning af en varsam beskattning af denna senare, möjligen skulle kunna uppkomma och utveckla sig, från möjligheten att komma i åtnjutande af de fördelar, denna tillverkning visat sig medföra för de orter, der densamma utöfvas, kan svårligen vara riktigt, helst de fabriker, som redan under någon längre tid varit i verksamhet haft förmånen af en vida lägre beskattning än den, som nu föreslagits till införande med afseende å bestående fabriker, och detta ehuru betodlingen i Skåne, med hänsyn till denna landsdels kraftiga jordmån, blida klimat och jemförelsevis rika tillgång på arbetskrafter, haft vida lättare att öfvervinna de svårigheter, som denna handtering i början erbjuder, än man beträffande andra orter med skäl kan vänta. Synnerligen starka skäl synes oss därför tala för en lägre beskattning af nyanlagda fabriker.

Den lindring, Kongl. Maj:t föreslagit, synes oss dock gå väl långt. Den premie för nya fabriker, som sedan de förhöjda skatteberäkningarne för äldre fabriker efter hand börjat tillämpas, skulle, i förhållande till dessa, medgifvas nya fabriker, derest Kongl. Maj:ts förslag antoges, torde nemligen innebära en alltför stark uppmuntran till att då anlägga nya fabriker. Riktigare synes oss vara att sätta skatten vid nya fabriker i visst förhållande till den skatt, som skall utgå vid äldre fabriker på det sätt, att utbytet vid de nya fabrikerna under hvarje period beräknas utgöra viss mindre myckenhet än vid de äldre, och anse vi dessutom, då den af Kongl. Maj:t föreslagna tiden för skattelindringen synes oss alltför långt utsträckt, det innebära tillräckligt skydd, att utbytet vid ny fabrik under de tre första tillverkningsåren beräknas till *två* och under de två derpå följande tillverkningsåren till *ett* kilogram råsocker mindre än utbytet under dessa perioder beräknas utgöra vid äldre fabriker.

En begränsning i skattelindring med afseende å ny fabrik, anlagd inom visst afstånd från äldre, synes emellertid, till undvikande af missbruk, behöflig.

I likhet med hvad utskottet i sin motivering anført, finna vi det icke vara välbetänkt att, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, göra den tilltänkta skattelindringen beroende af Kongl. Maj:ts pröfning i hvarje fall, utan bör, enligt vår åsigt, grundsatsen om lägre beskattning af ny fabrik genomföras lika för hela landet.

På grund af hvad vi sålunda anført, få vi hemställa,

att Riksdagen måtte besluta, att 2 § 2 mom. i frågavarande författning måtte erhålla följande lydelse:

Anlägges ny fabrik på mer än 30 kilometers afstånd från annan i gång varande hvitbetssockerfabrik, beräknas utbytet af ett hundra kilogram råa (ej torkade) betor vid den nya fabriken utgöra under de tre första tillverkningsåren två och under de derpå följande två tillverkningsåren ett kilogram mindre än det högsta utbyte, som beräknas vid någon äldre fabrik inom riket. Anlägges ny fabrik inom 30 kilometers afstånd från äldre i gång varande hvitbetssockerfabrik, beräknas utbytet vid den nya fabriken utgöra det högsta, som skall beräknas vid någon inom detta afstånd från den nya fabriken belägen äldre fabrik»;

af herr *Cavalli*: »För att underlätta anläggandet af nya fabriker för hvitbetssockertillverkning och derigenom bereda äfven andra delar af landet än dem, der sådan tillverkning redan uppstått, tillfälle att komma i åtnjutande af de fördelar, denna industri särskildt för jordbruket visat sig medföra, har Kongl. Maj:t genom de i författningsförslaget 2 § 2 mom. införda bestämmelser föreslagit, att fabrik för ifrågavarande tillverkning, som hädanefter kommer att anläggas, må under de första åtta åren af sin verksamhet åtnjuta en på Kongl. Maj:ts pröfning beträffande hvarje särskild fabrik beroende lindring i beskattningen, bestående deri, att utbytet af 100 kilogram betor vid fabriken, om den ligger på mer än 40 kilometers afstånd från annan, i gång varande hvitbetssockerfabrik, må under de fyra första tillverkningsåren beräknas till 5 och under de derpå följande fyra tillverkningsåren till 7 kilogram råsocker, men eljest under de första åtta åren det högsta utbyte, som skall be-

räknas vid någon inom nämnda afstånd från den nya fabriken belägen äldre fabrik.

Detta förslag synes, enligt hvad chefens för kongl. finansdepartementet uttalande till statsrådsprotokollet gifver vid handen, hufvudsakligen afse att främja hvitbetssockertillverkningens införande på Gotland, ehuru en dylik lindring skulle kunna komma jemväl andra landsdelar till godo. Då sist omnämnda utsträckning af lindringen icke inom utskottet vunnit någon allmännares tillslutning, men då jag trott det vara synnerligen önskvärdt att i författningen komme att intagas ett stadgande, hvarigenom en lägre beskattning till en början skulle gälla för Gotland, så har jag inom utskottet förordat bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna del i den modifierade formen af en öfvergående skattelindring för Gotland. Införandet af hvitbetsodling på Gotland lär, enligt länsstyrelsens uttalande, vara egnad att utgöra den kraftigaste häfstång till höjande af öns jordbruk, hvilket med hjälp deraf skulle kunna under loppet af ett årtionde utvecklas måhända lika mycket som eljest under ett halft århundrade, men då berörda odling till en början dock är förknippad med afsevärda svårigheter, så torde ett sådant stadgande, som jag ofvan antydt, få anses ega fog. Det måste jemväl kunna anses befogadt såsom en uppmuntran för den outtröttliga energi och den stora skicklighet, hvarmed frågan om odling af hvitbetor och anläggning af en fabrik på Gotland för betornas afverkning hittills framdrifvits af för provinsens höjande nitälskande män. Då antalet sockerbruk på Gotland måste blifva mycket ringa, har jag ansett, att skattelindringen icke bör inskränkas till det först anlagda sockerbruket.

Bestämmelsen om lindring i hvitbetssockerbeskattningen på Gotland torde lämpligen böra få sin plats i ett öfvergångsstadgande, och jag får därför yrka, att sista stycket i utskottets förslag till förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket erhåller följande lydelse:

Öfvergångsstadgande:

1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1893; dock att det i § 2 omnämnda utbyte skall, med undantag för Gotlands län, hvarom här nedan stadgas, beräknas
intill den 1 september 1895 till 7,5 kilogram och
intill den 1 september 1897 till 8,25 kilogram,
allt för etthundra kilogram råa (ej torkade) hvitbetor.

2. Anläggas fabrik inom Gotlands län, må utbytet af etthundra kilogram råa (ej torkade) betor vid fabriken beräknas utgöra under de fyra första tillverkningsåren fem och under de derpå följande fyra tillverkningsåren sju kilogram råsocker»;

af herr af *Burén*: »Med anslutning till det af statsrådet och chefen för finansdepartementet anförda, i utskottets betänkande intagna skäl hemställer jag,

att Riksdagen måtte oförändradt bifalla Kongl. Maj:ts förslag till förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket»;

af herr *J. G. H. Fredholm*: »På sätt, som framgår af utskottets betänkande, har utskottet icke ansett sig kunna förorda bifall till Kongl. Maj:ts förslag att medgifva lindring i beskattningen för nyanlagda hvitbetssockerfabriker. Deremot finner utskottet den af Kongl. Maj:t föreslagna beskattningen å redan nu befintliga fabriker i hufvudsak riktig och ändamålsenlig.

I det hänseendet hyser jag en från utskottet skiljaktig mening. Då sockerutbytet åren 1887—91 i verkligheten uppgått till 9,96 procent i medeltal för de fem åren, så framgår deraf, att sockerfabrikerna med ett lagstadgad sockerutbyte af endast 9 procent blifvit med afseende å sockerutbyte satta i ett gynsamare läge än de voro 1873, då det verkliga sockerutbytet endast med omkring $\frac{1}{2}$ procent öfversteg det lagstadgade. Genom att endast sätta skatten till hälften af gällande tullsats bereder man sockerfabrikerna ett tullskydd, som uppgår till 50 procent af varans värde. Att ytterligare utsträcka detta skydd genom att icke låta den nya beskattningen träda i full kraft förr än efter 4 år, synes mig vara såväl för statens finanser betänkligt som för hvitbetssockertillverkningens upprätthållande obehöfligt.

Med den inom landet betydligt ökade sockerkonsumtionen, hvilken per individ under senaste tjugu år fördubblats, har förbrukningen af råsocker också ökats och uppgick den 1891 till 51,635 ton. Hade allt detta råsocker tagits från utlandet, skulle tullen derå hafva uppgått till 12,134,000 kronor. I stället uppgick tullen för det införda råsockret (24,394 ton) till 5,733,000 kronor och hvitbetssockertillverkningsafgiften (för 27,241 ton) till 1,847,000 kronor, hvartill torde böra läggas 15,440 kronor i inkomstbevillning från hvitbetssockerfabrikerna, eller tillsam-

mans 7,595,000 kronor. Minskningen i statens inkomster å förbrukningen af råsocker utgjorde sålunda år 1891 ett belopp af 4,539,000 kronor. Hade deremot skatten detta år utgått med tullens halfva belopp och sockerutbytet derjemte beräknats efter 9 procent, så hade minskningen i statens inkomster kunnat nedbringas till 3,505,000 kronor.

För att bedöma huruvida hvitbetssockertillverkningen redan nu tål vid en sådan skatt, som af Kongl. Maj:t blifvit föreslagen och af utskottet tillstyrkt att träda i kraft den 1 september 1897, eller hälften af gällande råsockertull efter ett sockerutbyte af 9 procent af betornas vikt, torde följande beräkning kunna tjena till vägledning. De sex fabriker, som voro i gång under hela året 1891 afverkade kampanjen 1890—91 218,200 ton betor och kampanjen 1891—92 212,800. Antaget att hälften af hvardera kampanjen kom på året 1891, skulle under dettas förra halfår, då tillverkningsafgiften utgick med $\frac{2}{3}$ af råsockertullen, hafva afverkats 109,100 ton betor, och under andra halfåret, då tillverkningsafgiften utgick med $\frac{1}{3}$ af råsockertullen, 106,400 ton. Under hela året beräknades sockerutbytet efter 9,25 procent af betornas vikt. Skatten utgick sålunda 1891 för dessa sex fabriker med 1,422,000 kronor och under samma år upptaxerades inkomsten af dessa samma fabriker till 1,544,000. Skatt och inkomst tillsammans utgjorde sålunda ett belopp af 2,966,000. Hade skatten deremot under 1891 utgått med halfva råsockertullen efter ett sockerutbyte af 9 procent, så skulle den hafva uppgått till 2,279,000 kronor, och staten skulle då på dessas sex fabriker hafva vunnit 857,000 kronor mer i inkomst. Behållningen för de sex omförmälda sockerfabrikerna skulle deremot icke hafva blifvit mer än 687,000 kronor. Denna behållning skulle dock — under antagande att anläggningsskapitalet för merbemälde fabriker med derå gjorda afskrifningar icke kan beräknas högre än 1 million kronor stycket — utgöra mer än 11 procent i ränta på det i fabrikerna nedlagda kapitalet.

Det vill under sådana förhållanden synas, som man utan fara skulle kunna låta den föreslagna skatteförhöjningen träda i kraft genast.

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag hemställa,

att den i slutet af författningsförslaget intagna bestämmelsen om tiden för författningens trädande i kraft måtte utbytas mot följande stadgande:

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1893.»

af herr *C. W. Collander*, med hvilken instämt herrar *A. Andersson* och *G. Jansson*: »Då jag inom utskottet yrkat, att den af Kongl. Maj:t föreslagna öfvergångstiden af fyra år, under hvilka utbytesprocenten af beskattningspliktigt råsocker successivt skall höjas till det i förordningens § 2 bestämda rendement af 9 procent lämpligen borde bortfalla eller åtminstone nedsättas till hälften eller 2 år, så får jag emot utskottets beslut i denna del anföra min reservation.

Såsom skäl för min åsigt tillåter jag mig i korthet anföra, att då detta öfvergångsstadgande väl hufvudsakligast tillkommit af omtanke för de sist tillkomna betsockerfabrikerna, man dervid ej bör förbise följande omständigheter:

att anläggarna af berörda fabriker ej kunna anses varit i ovetenhet om att en höjning af accisen förestod, så mycket mera som Riksdagen 1891 när ifrågavarande skatt höjdes till hälften af tullens belopp, samtidigt hos Kongl. Maj:t anhöll om utredning, huruvida ej en ytterligare höjning deraf kunde och borde ske, vare sig genom ökning af skatten eller ändring af sjelfva beskattningssystemet;

att anläggare af sist tillkomna fabriker alltid, gent emot äldre sådana, hafva fördelen af att kunna tillgodogöra sig de nyaste förbättringarne i tekniskt afseende;

att genom utskottets förslag att utesluta 2 mom. af § 2 i det kongl. förslaget, de nuvarande fabrikerna onekligen tillskyndas minskad konkurrens i ena som andra hänseendet;

att de till komiterades betänkande och förslag angående beskattning af hvitbetssockerbeskattningen af den 7 april 1892 hörande bilagorna n:is 2 och 4, enligt min åsigt, utvisa, att höjningen af en ny fabriks afkastningsförmåga ej tager många år i anspråk.

På grund häraf, och då större delen af de nuvarande hvitbetssockerfabrikerna faktiskt fått åtnjuta en öfvergångstid från 1 september 1891, hvilket till den 1 september 1895 kommer att utgöra 4 öfvergångsår, har jag ansett, att utskottet bort föreslå följande lydelse af ifrågavarande punkt:

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1893; dock att det i § 2 omförmälda utbyte skall beräknas intill den 1 september 1894 till 7,5 kilogram och intill den 1 september 1895 till 8,25 kilogram, allt för ett hundra kilogram råa (ej torkade) hvitbetor»;

af herr grefve *H. E. G. Hamilton*, med hvilken instämt herrar *C. A. Bokström*, *O. B. Olsson*, *A. Andersson*, *C. W. Collander*, friherre

W. G. von Schwerin och *S. M. Olsson*: »Enligt hvad statsrådsprotokollet gifver vid handen, har Kongl. Maj:t med de under § 2 mom. 2 föreslagna bestämmelserna hufvudsakligen afsett att främja hvitbetssocker-tillverkningens införande på Gotland, hvilken landsdel anses ega goda förutsättningar för odlandet af sockerbetor.

På grund häraf, och då införandet af sådan odling ej mindre för det gotländska jordbruket än för öns näringslif i öfrigt synes kunna blifva en lika kraftig som behöflig anledning till utveckling, men odlandet af sockerbetor på Gotland dock sannolikt till en början torde vara förknippadt med rätt betydande svårigheter, har jag för min del inom utskottet trott mig böra förorda bifall till Kongl. Maj:ts förslag under den modifierade formen af en öfvergående skattelindring för Gotlands län, genom hvilken en första fabrik derstädes borde kunna komma till stånd. Under denna form blifver statsverkets uppoffring jemförelsevis måttlig och kan, om man tager hänsyn till de svårigheter, näringslifvet på Gotland i följd af öns afskilda läge har att bekämpa, icke anses motiverad.

Stadgandet härom torde lämpligast böra inrymmas bland öfvergångsbestämmelserna; och får jag därför yrka, att vid författningens slutmening må fogas ett tillägg af den lydelse, nedanstående formulering angifver:

»Denna förordning — — — — — (ej torkade) hvitbetor; *skolande likväl inom Gotlands län utbytet af ett hundra kilogram råa (ej torkade) betor beräknas utgöra under fyra år, räknade från och med den 1 september det år, då derstädes fabrik för tillverkning af hvitbetssocker första gången sättes i gång, 5 kilogram och under de derpå följande fyra tillverkningsåren 7 kilogram råsocker*»;

samt af herrar *Cavalli, J. H. G. Fredholm, A. Andersson, C. W. Collander* och grefve *H. E. G. Hamilton* beträffande vissa delar af motiveringen.
